בס״ד

סוג הבחינה: בגרות, שאלון מפמ״ר
מועד הבחינה: קיץ תשפ״ד, 2024
מספר השאלון: 075-284

הבנה, הבעה ולשון

לעולים חדשים

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: חלק א׳: פרקים א׳ ב׳ ג׳ – שלוש שעות וחצי.
חלק ב׳: פרק ד׳ – שעתיים ורבע.

ב. מבנה השאלון ומפתח הערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים:

חלק א׳ – 70% מהציון הסופי – חובה לכלל בתי הספר

ציר אורייני הבנה והבעה: 50 נקודות

פרק א׳ – הבנת הנקרא – 30 נקודות

כתיבה ממוגת – 20 נקודות

ציר לשוני 50 נקודות

פרק ב׳ – תחביר – 20 נקודות

פרק ג׳ – שם המספר ומערכת הצורות:

שם המספר – 6 נקודות

פועל, שם ומילות יחס – 24 נקודות

סך הכול: 100 נקודות

חלק ב׳ – 30% מהציון הסופי – חובה לבתי ספר ללא הכרה בציון שנתי או שבחרו בבחינה במקום תלקיט

פרק ד׳ – הבעה, הבנה, תחביר ומערכת הצורות – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין

ד. הוראות מיוחדות:

(1) יש לענות על כל השאלות בגוף השאלון לפי ההוראות.

(2) יש להקפיד על כתב ברור, פיסוק הגיוני ושמירה על כללי הדקדוק.

(3) אין להשתמש במילון.

ההנחיות בשאלון זה מכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

מדבקת נבחן וסמל מוסד	מדבקת סמל שאלון

חלק ראשון

שאלון 70%

חובה לכל הנבחנים

משך הבחינה: שלוש שעות וחצי

פרק ראשון – הבנה והבעה (50 נקודות)

לפניכם שני מאמרים קראו את המאמרים וענו על השאלות.

מאמר א

הדאגה

מעובד על פי וגנר, מ׳ (תשס״ט). הדאגה, ״לחיות את עצמנו״, עמודים 135–146.

פסקה א אנו חיים היום בעולם מלא בדאגות. ההתפתחות המהירה בכל התחומים מותירה אותנו חסרי אונים. הצורך להתמודד עם קצב החיים, הדרישות החברתיות והשאיפה לשלמות לוחצים אותנו. נוסף על כך חרדה משתלטת על כולנו מול הסכנות המאיימות חדשים לבקרים: מוות, מחלות, מלחמות וכדומה. כתוצאה מכך אנשים רבים סביבנו לחוצים ומשפיעים באופן ישיר או עקיף גם עלינו. בסטטיסטיקות שנערכו בשנים האחרונות מצאו כי בעת האחרונה סובלים מדאגות ולחצים פי חמישה מכלל האנשים שסבלו מהם בעבר.

פסקה ב אנשים בעולם מודאגים, ועל אף החשש הרב מפני מצבים קיומיים, רוב האנשים אינם עסוקים בדאגות הללו יומם ולילה. הן שוכנות עמוק בלב, וצריכה להיות סיבה משמעותית כדי שהן תצאנה משם ותשתלטנה על חייו של האדם. סיבה זו יכולה להיות מקרה קרוב שהפך את החשש למציאות. לעומת זאת, אנשים רבים מאוד עסוקים בדאגות הקטנות והיומיומיות הטורדות את מנוחתם: הילד שאינו מתקדם בלימודים, המשכנתא העולה מדי חודש או הדרישות החדשות של המנהל.

פסקה ג כאשר הדאגה תוקפת את האדם היא מסיחה את דעתו מן העיסוקים החשובים בחייו ומשבשת את מהלך יומו הסדיר: אֵם מודאגת עלולה להיות לא מרוכזת ולהתקשות בתפקוד בבית, וכך בשעת שובם של הילדים לא תהיה ארוחת הצוהריים מוכנה. גם ראש משפחה שראשו תפוס בדאגות עשוי לגלות שתפוקת העבודה שלו ירדה, והמשכורת החודשית – בהתאם.

פסקה ד מתברר כי ככל שהאדם עסוק יותר כך הוא דואג פחות. לא פלא שאחת העצות היעילות ביותר להגיע לרגיעה היא עשייה. אם כך, ניתן להסיק, לכאורה, כי אין לדאגה מקום בחיינו, שהרי כולנו עסוקים בטרדות היומיום הקטנות והגדולות. יצר החיים מכתיב לנו קצב התנהלות, והוא כמעט אינו מותיר פנאי למחשבה. ואם כן, מתי נדאג? אלא שהדאגה היא כמו יתוש קטן. היא מחפשת אפשרות להשתלט על סדר היום שלנו, ודי לה בסדק קטנטן כדי להיכנס לליבנו ולהטריד אותנו. לאחר שהדאגה חודרת לליבנו היא פועלת במעגל חוזר: היא טורדת אותנו מעשייה, יוצרת זמן פנוי המייצר דאגה נוספת וחוזר חלילה. כך גדל אחוז האנשים המודאגים, ומנגד פוחתת העשייה ומצטמצמת תרומתה לנפש האדם.

פסקה ה אומנם עשייה היא אחד הפתרונות היעילים ביותר לדאגה, אך היא מועילה עוד יותר כשיש בה תוכן וסיפוק רוחני - ולא רק עמל כפיים או עשייה טכנית בלי מחשבה.

פסקה ו שלמה המלך מציע: ״דאגה בלב איש ״ (משלי יב, כה) – טוב לדואג שימצא אדם בעל אוזן קשבת לספר באוזניו את הדאגות שלו. אדם שמתאים לשתף אותו בדאגות הוא אדם אמפתי היודע להקשיב. הקשבה ראויה מקילה על הלב ומאפשרת לדואג להגיע לבירור עצמי ולהעמיד את הדברים בפרופורציה הנכונה שלהם.

פסקה ז דרך נוספת להבין את העצה ״יַשְׂחֶנָּה״ – יסיחנה מדעתו. כאשר מחשבה מטרידה את האדם עליו לעזור לעצמו להסיח את הדעת ממנה. אדם אינו יכול לחשוב בד בבד על שני דברים, ואם ימלא את מוחו במחשבות חיוביות, ממילא יסתלקו מראשו המחשבות המדאיגות. לפיכך מומלץ להכין מאגר של מחשבות חיוביות, וכשמסתננת למוחו דאגה יחליף את שטף המחשבות המחלישות במחשבות המוכנות לעת כזאת.

פסקה ח נוסף על כך, חשוב לזכור שאמונה וביטחון מסלקים את הדאגות. כאשר הקשר של האדם המאמין עם בוראו הוא קשר של אהבה, של ביטחון ושל ידיעה ברורה שכל מה שעושה ה׳ הוא לטובה, מתגמדות דאגותיו. האדם המאמין יודע כי גם במקרה של ניסיון קשה, ייתן לו הקדוש ברוך הוא את הכוחות להתמודד, ומתוך הניסיון הוא עתיד לצמוח.

פסקה ט הדאגה החיובית היחידה היא זו הקשורה בזהירות מחטא, וכל יתר הדאגות אינן מועילות כלל. הפחד מהחטא מוביל את האדם לזהירות ממנו, ועל פחד מסוג זה נאמר: ״אשרי אדם מפחד תמיד״ (ברכות ס א).

פסקה י מקומם של אנשי מקצוע יהיה במצבים של דאגה מציקה. בעל מקצוע מתאים יעזור להפוך דאגה מזיקה לזהירות מפני סכנות ואף לעשייה מקדמת. אך יש גם שיטות פשוטות יותר לשחרור ולהפגת מתחים כמו הומור ופעילות גופנית.
כעת, חשבו אתם: מהי הדרך הטובה ביותר בשבילכם להפסיק לדאוג?

שאלות (15 נקודות)

ענו על השאלות 1–4 על פי מאמר א. (סך הכול 15 נקודות)

1. בפתיחת המאמר כתוב כי **אנו חיים היום בעולם מלא בדאגות**.

א. מהם שניים מהגורמים לצורת חיים זו על פי פסקה א? (2 נקודות)

_____

_____

ב. בפסקה א הכותבת מבססת את הטענה כי אנו חיים בעולם מלא דאגות.
הקיפו את דרך הביסוס: (2 נקודות)

- הכותבת מביאה טענת נגד לטענה.
- הכותבת מביאה ציטוט ממומחים הטוענים כמוה.
- הכותבת מביאה השוואה לטענה.
- הכותבת מביאה סטטיסטיקה המשמשת ראיה לטענה.

2. בפסקה ד מופיעה טענת הנגד: ״**אין לדאגה כל מקום בחיינו**״. (5 נקודות)

א. **העתיקו** מהמאמר מילה הפותחת את טענת הנגד _____

ב. **כתבו** את הנימוק של אלו החושבים כך.

_____

ג. ״לאחר שהדאגה חודרת לליבנו, היא פועלת <u>במעגל חוזר</u>״. (פסקה ד)
תארו כיצד הדאגה פועלת במעגל חוזר בחיי הדואג.

_____

_____

3. **השלימו** את הקטע שלפניכם על פי <u>פסקה ד</u> ועל פי <u>פסקה ה</u> (ההשלמה יכולה להיות מילה אחת או יותר). (4 נקודות)

אחת מדרכי ההתמודדות עם הפחד היא _____ כי אם האדם יהיה _____ הוא ידאג פחות. אך חשוב ש _____ ולא רק פעולה טכנית הנעשית _____.

4. בפתיחת המאמר הכותבת מציינת כי הסכנות מאיימות **חדשים לבקרים.**
מה הכוונה בביטוי ״**חדשים לבקרים**״ בהקשר המופיע במאמר? (2 נקודות)

- לעיתים קרובות
- מתחדשות בבוקר
- מבקרות כל חודש
- מחדשות את מראה הבֹּקֶר

בס״ד

מאמר ב

מה מבינה החרדה?

מעובד על פי הרב בויאר, מ׳ (י״ט בחשוון תשפ״ד). מרווה לצמא, גיליון 8.

פסקה א האירועים הקשים שהתרחשו לאחרונה, האזעקות הפתאומיות, השמועות וקולות היירוטים – כל אלה עוררו פחדים וחרדות בלב רבים מאיתנו. גם בשגרה אנו חווים חרדות ודאגות ממגוון סוגים. אנו חוששים להצלחתו של העסק שהקמנו, דואגים אם הבן ישתלב בישיבה וחשים גם דאגות ברובד הרוחני: האם אנו מנצלים כראוי את הזמן? האם אנו מתקדמים כראוי בעבודת הבורא?

פסקה ב לכל סוגי החרדות הללו יש פן חיובי. הן מדרבנות אותנו להתקדם, לבחון את עצמנו ואת המצב, להתגונן מסכנות ולפעול ביעילות. עם זאת חשוב לדעת לעצור את החרדה במקום הנכון ולא לאפשר לה להשתלט עלינו ולשבש את שטף החיים.

פסקה ג אומנם אנחנו מרגישים את הפחד משתולל בלב, אבל האמת היא שהמקום שלו הוא במוח, בכוח הדמיון. בתחילת הדרך משרטט דמיונו של האדם ציורי אימה, ואלו יוצרים מחשבות רעות, ומשם הן יורדות הלאה, אל הלב ואל הגוף. כך אנחנו מקבלים תחושה של פחד וחווים תופעות פיזיולוגיות כמו דופק מואץ, רעד או חיוורון.

פסקה ד החוכמה היא לקטוע את התהליך בתחילתו, לעצור את הפחד בעודו במוח. בעולם הרחב מתמודדים עם החרדה באופנים שונים, אבל הנפש היהודית בנויה אחרת. על היהודי משפיעה שפה אחת עיקרית: אמונה.

פסקה ה החרדה הראשונה בעולם מתוארת בפרשת בראשית. ה׳ קורא לאדם הראשון: ״איכה״, ואדם, לאחר שחטא, עונה: ״את קולך שמעתי... ואירא״ (בראשית ג ט–י). חטא האדם הוא שיצר את החרדה, ועובדה זאת מלמדת אותנו כי הריחוק מהבורא בעקבות החטא יוצר פחד בלב האדם. רעיון זה אנחנו מוצאים גם בנביא: ״פחדו בציון חטאים״ (ישעיהו לג יד).

פסקה ו החרדה היא אפוא תוצאה של ריחוק מהבורא, והמטרה שלה ברורה: היא קוראת לנו לשוב ולהתחבר אליו. בדיבורי אמונה, בהשבה אל הלב כי רק בכוחו של הבורא להושיע ובהפנמת הידיעה שה׳ מנהל העולם ושהכול נעשה בשבילנו ולטובתנו, אפשר להשפיע על ציורי הדמיון של המוח. אלה עוזרים להתקרב אל ה׳ ועוצרים את הפחד לפני שהוא משתלט על התודעה שלנו.

פסקה ז נכון, התהליך אינו קורה ברגע אחד. מילות אמונה הן כמו זרעים. טומנים אותן באדמת הלב, משקים ומטפחים אותן, ואט אט הן משרישות, נובטות וצומחות. במוקדם או במאוחר ישפיעו הדברים. ״האמנתי כי אדבר״ (תהילים קטז, י) – ככל שנדבר אמונה, נתחבר יותר לה׳ ונחוש שלווה.

פסקה ח

באיזו שלווה מדובר? כשהיינו ילדים נראתה לנו השלווה כמו שמיים תכולים וחוף זהוב. גדלנו מעט והסכמנו לקבל את העובדה שלפעמים שלווה היא שמיים כהים, בתנאי שמפוזרים בהם כוכבים. היום, כשאנחנו בוגרים ומבינים יותר, אנחנו יכולים להבין אחרת את המושג: שלווה היא שלוות הבוטח. היא לא קשורה לנתוני החיים, אלא לחיבור לקדוש ברוך הוא בכל זמן בחיים.

פסקה ט

בעל ה'שפת אמת' נהג לשנן לתלמידיו את מאמר חז"ל: "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ" (אבות ג ה) – הלומד תורה נמנעות ממנו דאגות. הדברים אמורים לא רק ללימוד התורה, אלא לכל עניין רוחני. כשאנחנו מקבלים עול מלכות שמיים, מכופפים את עצמנו לרצון ה' ומקבלים באמונה מה שמתרחש – אנחנו זוכים שמבטלים מאיתנו עול מלכות וגם חרדות ופחדים שונים.

פסקה י

אם נעבור נכון את הימים הקשים - לאחר זמן, כשנתבונן בהם במבט לאחור, נגלה מה הרווחנו מהם לנצח; כמעט נפלנו בשבי של פחד גדול, פחד של ענייני העולם הזה, אבל בחסד ה' עלינו הצלחנו לזהות את החרדה, לדבר אליה באמונה ולהתמודד עימה.

חרדה של יהודים מבינה רק שפה אחת. נלמד לדבר אותה, וירווח לנו.

שאלות (15 נקודות)

ענו על השאלות 5–7 על פי מאמר ב. (סך הכול 10 נקודות)

5. א. בפסקה ב כתוב: "**לכל סוגי החרדות הללו יש פן חיובי**".
הקיפו את המשמעות <u>הנכונה</u> של המשפט. (2 נקודות)

- חרדה ממגוון סוגים יכולה להיות חיובית.
- חרדה בתחום הרוחני רצויה משום שהיא חיובית.
- חרדה בתחום הגשמי אינה רצויה כי היא לא חיובית.
- חרדה מכל הסוגים היא תמיד חיובית.

ב. בפסקה ד מוצע: "**החוכמה היא לקטוע את התהליך**".

איזה שלב בתהליך מוצע לקטוע?

הקיפו את התשובה <u>המדויקת</u> ביותר. (2 נקודות)

- השלב של התופעות הפיזיולוגיות המתרחשות בעקבות הפחד.
- השלב של השתלטות הפחד על שטף החיים.
- השלב של הדמיונות המעוררים את האדם לחוש בפחד.
- השלב של הדיבורים המרגיעים את האדם בשעת הפחד.

6. לטענת הכותב הריחוק מהבורא בעקבות החטא יוצר חרדות. (פסקה ה)

איך הכותב מבסס טענה זו?

הקיפו את התשובה הנכונה. (2 נקודות)

- הכותב מציג **בפסקה ז** תוצאות אפשריות לחרדה כדי לבסס את הטענה.
- הכותב מציג **בפסקה ו** קול אחר לביסוס הטענה.
- הכותב מציג **בפסקה ה** ציטוטים לביסוס הטענה.
- הכותב מציג **בפסקה ח** הקבלה לביסוס הטענה.

7. לטענת הכותב: ״**הנפש היהודית בנויה אחרת**״. (פסקה ד) (4 נקודות)

א. לפי המאמר, מה משפיע במיוחד על נפשו של היהודי?

_____

ב. **הסבירו** כיצד הדיבורים המתוארים בפסקה ד׳ מונעים את התפשטות החרדה.

_____

_____

ענו על שאלות 8–9 על פי שני המאמרים. (5 נקודות)

8. כותב מאמר ב מביא את דברי ה׳שפת אמת׳ האומר ש**כשאנחנו מכופפים את עצמנו לרצון ה׳, אנחנו זוכים שמתבטלים מאיתנו עול מלכות, חרדות ופחדים שונים.**

כתבו כיצד הייתה מסבירה כותבת מאמר א את הרעיון הזה. (2 נקודות)

_____

_____

_____

9. לפניכם פירוש לשני החלקים של הפסוק ״דְּאָגָה בְלֵב אִישׁ יַשְׁחֶנָּה״ (משלי יב כה) –

1) ״דְּאָגָה בְלֵב אִישׁ יַשְׁחֶנָּה״ - כאשר האדם דאוג וישיח צערו לאחרים, ירגיש הקלה (מלבי״ם).

2) ״וְדָבָר טוֹב יְשַׂמְּחֶנָּה״ - אין טוב אלא תורה, כי כל הנוטל עליו עול תורה מורידין ממנו הדאגות (הגר״א).

הכותבים של שני המאמרים מביאים דרכים שונות להתמודדות עם דאגה או חרדה.

א. **הקיפו** את המשפט <u>הנכון ביותר</u>. (1 נקודה)

- שני הכותבים עוסקים בתוכן של פירוש 1.
- שני הכותבים עוסקים בתוכן של פירוש 2.
- כותבת מאמר א עוסקת בתוכן של פירוש 1, ואילו כותב מאמר ב עוסק בתוכן של פירוש 2.
- כותבת מאמר א עוסקת בתוכן של פירוש 2, ואילו כותב מאמר ב עוסק בתוכן של פירוש 1.

ב. העתיקו מכל אחד מן המאמרים משפט המבסס את תשובתכם שבסעיף א. (2 נקודות)

משפט ממאמר א _____

משפט ממאמר ב _____

סיכום ממזג (20 נקודות)

ענו על **שאלה 10.**

10. על פי שני המאמרים שקראתם כתבו סיכום ממזג על **הדאגה בחיי האדם**.
בסיכום כתבו על הצד החיובי שיש בפחדים ובחרדות ועל דרכי ההתמודדות עם הפן השלילי שיש בהם.

הקפידו על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה ובסופה (ביבליוגרפיה),

כתבו בהיקף של כ־150 מילים.

את הסקירה כתבו בעמודים 10–11 (תוכלו להשתמש בעמוד 12 לכתיבת טיוטה).

טיוטה

פרק שני – תחביר (20 נקודות)

בפרק זה חמש שאלות 11–15. (לכל שאלה 6 נקודות)

שימו לב: תוכלו לענות באופן מלא או חלקי על כל השאלות בפרק זה, אך מספר הנקודות שתוכלו לצבור בפרק לא יעלה על 20 נקודות.

11. לפניכם שלושה משפטים ובהם מילת הקישור ״כי״.

- הורים מבינים **כי** חשוב שהתלמידים ישקיעו בלימודים ויהיו עסוקים.
- ילדים שחוו טראומה צריכים לשהות בטבע **כי** הוא מרגיע ומעניק להם שלווה.
- מומחים במשרד החינוך טוענים **כי** תפקיד המורים בשעה של קושי הוא להרגיע את התלמידים.

א. הקיפו את המשפט שבו מילת הקישור **״כי״** מציינת קשר של סיבה ותוצאה.

ב. את המשפט שהקפתם כתבו מחדש באמצעות מילת הקישור **״לכן״.**

_____

ג. איזו מילה (או אות) יכולה להחליף את המילה **כי** בשני המשפטים <u>האחרים</u>? **הקיפו** את התשובה המתאימה.

כאשר / אשר / ש / מפני ש

12.א. לפניכם חלק מפרסומת לטיפול בחרדות. הוסיפו את **ה״א הידיעה** <u>או</u> את מילת היחס ״**את**״ רק במקומות המתאימים.

אם אתם רוצים להירגע מהר מחרדה, אנו מזמינים אתכם לפגוש _____ המקצוענים שלנו.

כבר בפגישה ____ ראשונה תרגישו _____ ההבדל בין המצב לפני הטיפול לבין _____ תחושה שלאחריו.

אצלנו קיימות שיטות _____ שונות לטיפול: אימון אישי, דמיון מודרך, פסיכודרמה ועוד.

אתם בוחרים _____ השיטה המתאימה לכם!

ב. לפניכם שלושה משפטים, ובכל אחד מהם **צירוף מודגש**.

כתבו כל אחד מן הצירופים המודגשים בצורת הרבים.

- הורה מעניק לילדיו ביטחון כאשר הוא מציב להם **גְּבוּל בָּרוּר**. _____
- **מִלָּה טוֹבָה** יכולה לסייע לכל אדם וגם לאדם דאוג. _____
- פחד הוא **רֶגֶשׁ מַטְרִיד** המונע מהאדם להתקדם. _____

13. לפניכם משפט.

המנהל אמר למורה: ״אתה רצית שהתלמידים שלך יצאו להפסקה כדי לנוח, אבל הם ביקשו ממני להמשיך ללמוד איתם״.

כתבו את דברי המנהל בדיבור עקיף. **פתחו** במילים:

המנהל אמר למורה ש _____

_____

14. א. לפניכם התחלה של משפט.

אף על פי שאין לאדם שליטה על מה שיקרה לו, ...

הַקיפו את ההשלמה המתאימה בכל משפט.

- הוא מעדיף להבין מה כבר קרה לו.
- הוא יכול לבחור את הדרך להסתכל על מה שקורה לו.
- הוא אוהב להחליט בעצמו מה יקרה לו.
- הוא בוחר לשנות את מה שיקרה לו.

ב. לפניכם שלושה משפטים (1–3). **חברו** אותם לקטע לכיד. **הקפידו** על סדר הגיוני ועל שימוש במילות קישור מתאימות ובמאזכרים.

שימו לב, אין להשתמש בווי״ו החיבור. תוכלו לשנות את סדר המשפטים.

(1) חבר טוב מסייע לראות את הנתונים בפרופורציה נכונה.

(2) חבר טוב המקשיב לרעהו יכול להרגיע אותו מדאגותיו.

(3) חבר טוב צריך להיזהר לא להיסחף אחר חברו הדואג ולא לעורר בו פחדים חדשים.

_____

_____

_____

15. א. לפניכם משפט.

במצבים מעוררי חרדה ילדים נסחפים רגשית, ולכן איכות חייהם נפגעת פעמים רבות.

כתבו את המשפט מחדש. פתחו במילים: ״מי ש...״

מי ש

_____

ב. **למרות השתלטות הפחד על האדם בזמן סכנה, בעזרת דמיון מודרך הוא יצליח להשתחרר ממנו.**

כתבו את המשפט מחדש בכל אחד מן הסעיפים (1)–(2) על פי מילות הקישור הנתונות.

(1) אף על פי ש_____

_____.

(2) _____, **למרות זאת** _____

_____

פרק שלישי – שם המספר ומערכת הצורות

חלק I: שם המספר – שאלת חובה (6 נקודות)

ענו על שאלה 16.

16. א. הקיפו את הצורה הנכונה של שם המספר בכל אחד מן המשפטים שלפניכם.

- 6 _____ נשימות ארוכות ועמוקות בדקה עשויות להועיל לרגיעה ולשחרור.
- חשוב לבצע 7 _____ תרגילי נשימה פעמיים ביום.
- בקופות החולים אפשר לקבל עזרה מקצועית חינם עד גיל 18 _____ בתשלום סמלי של 26 _____ שקלים.

ב. בכל אחד מן המשפטים שלפניכם כתבו במילים את המספר המודגש.

לאחר המלחמה נערך מחקר שבו השתתפו 132 _____ ילדים. במחקר בדקו מי הייתה הדמות שעזרה להם במיוחד בשעת הקושי.

על פי המחקר, 79 _____ ילדות טענו שהמשפחה הקרובה הייתה להם לעזר יותר מהחברה שסביבם.

חלק II: הפועל, השם ומילות היחס (24 נקודות)

בפרק זה חמש שאלות 17–21. (לכל שאלה – 7 נקודות)

שימו לב: תוכלו לענות באופן מלא או חלקי על כל השאלות בפרק זה, אך מספר הנקודות שתוכלו לצבור בפרק לא יעלה על 24 נקודות.

17. לפניכם ארבעה זוגות משפטים.

בכל זוג כתבו על פי שם הפועל שבסוגריים - **במשפט (1)** – פועל **ובמשפט (2)** – שם.

דוגמה: (1) הרופא בדק **(לבדוק)** את החולה.

(2) תוצאות הבדיקה **(לבדוק)** הוקלדו במחשב.

א. (1) פעילות גופנית _____ **(לשפר)** את מצב הרוח ומסייעת לאיזון רגשי.

(2) אדם שמתרגל לחשוב מחשבות חיוביות, עשוי להרגיש_____**(לשפר)** בהרגשתו.

ב. (1) אדם ש_____**(להאמין)** בבורא עולם, חש ביטחון.

(2) השפה שהחרדה מבינה היא דיבורי **(להאמין)** _____.

ג. (1) האמונה בה׳ והביטחון בו _____ **(לשמוח)** את הלב.

(2) אדם ששרוי בדאגה מתמשכת, מתקשה לחוש _____ **(לשמוח)**.

ד. (1) מי ש _____ **(לבחור)** להתמודד עם החרדה, ישיח את דאגתו באוזני חבר טוב.

18. בקטע שלפניכם כתבו את הפעלים החסרים על פי שם הפועל שבסוגריים.

שלווה ונינוחות הם לא מצב טבעי בחיי האדם. הלב אינו _____ **(להפסיק)** לפעול ואינו נח לרגע. אפילו בזמן השינה מערכת זרימת הדם _____ **(לנוע)** ומתפקדת. אדם _____ **(להשלות)** את עצמו שאם יהיה לו כל מה שהוא _____ **(לרצות)** והוא ישלוט במציאות, הוא יהיה מאושר ושלו.

למעשה, הרגשת שלווה _____ **(למלא)** את האדם רק אם הוא _____ **(להתקדם)** למילוי שאיפותיו ו_____ **(להוביל)** עצמו לעשייה חיובית.

19. א. הקיפו את מילת היחס המתאימה בכל אחד מן המשפטים שלפניכם.

- עלינו להשלים **עם/ את/ על** הנתונים שקבע הבורא בשבילנו.
  אם תלמיד מחסיר יום לימודים, עליו להשלים **עם/ את/ על** החומר הנלמד.
- יוסף הצדיק ביקש לדעת **את/ על/ מ**שלום אחיו.
  הפָּקיד ביקש **את/על/ מ**התייר שיחתום על הטופס.
- אחרי החגים מחליפים את שעון הקיץ **עם/ב/את** שעון חורף.
  אנשים רבים מתקשים להשתנות ולהחליף **עם/ל/את** דעותיהם.

ב. בכל אחד מן המשפטים שלפניכם כתבו את מילת היחס שבסוגריים בהטיה הנכונה.

- הסיבות ש_____ **(בגלל)** אנו בוחרים חברים הן מגוונות, וכולן נובעות מחוויות פנימיות או מהעדפות אישיות.
- בחרו בקפידה את האנשים שאתם מעדיפים להפקיד _____ **(אצל)** את הסודות שלכם.

20. לפניכם ארבעה צירופים, ובכל אחד מהם שם מודגש.

מחשבה **הֶגְיוֹנִית**, עצה **חִנּוּכִית**, **מְכוֹנִית** קטנה, תקשורת **יַמִּית**

א. **הקיפו** מבין השמות המודגשים את השם שמשמעות הצורן הסופי שלו יוצאת דופן.
ב. מהי המשמעות של הצורן הסופי היוצא דופן? _____
ג. לפניכם שישה שמות שנוצרו בדרך של בסיס וצורן סופי ם֫וֹן.

שָׁבוּעוֹן, יַרְחוֹן, מִטְבָּחוֹן, אֲוִירוֹן, פִּצְעוֹן, יַלְדוֹן

מיינו את השמות בטבלה לפי המשמעות של הצורן הסופי.

(אין צורך לכתוב את המשמעות המשותפת בראש כל עמודה).

משמעות 1	משמעות 2	משמעות 3

21.א. לפניכם שלושה זוגות משפטים.
בכל זוג, כתבו במקום המתאים **במשפט (2)** שֵׁם מאותו השורש של שם הפועל המודגש **במשפט (1).**

- **(1)** כדאי לאדם מתוסכל **להוסיף** לחייו מטרה שתסייע לו בעשייה חיובית.

(2) _____ של פעילות גופנית לסדר היום עשויה לשחרר את הגוף ואת הנפש.

- **(1)** מחקרים קבעו שאדם המוכן **להודות** בטעות נכשל פחות.

(2) אחת הדרכים להיות רגוע במהלך החיים היא _____ לה׳ על טובותיו.

- **(1)** שיחה עם חבר נאמן יכולה **למלא** בביטחון ובשלווה.

(2) עשייה שקולה מביאה את האדם ל _____ שאיפותיו בחיים.

ב. לפניכם שלושה שמות.

מוֹנִית, לְשׁוֹנִית, תַּבְנִית

- **הקיפו** את השם היוצא דופן בדרך התצורה שלו.
- כתבו את דרך התצורה של השם שהקפתם. _____

חלק שני

פרק ד

שאלון 30%

לנבחנים

ללא הערכה בית ספרית

משך הבחינה: שעתיים ורבע

הבעה, הבנה, תחביר ומערכת הצורות

קראו את הטקסט שלפניכם וענו על השאלות שאחריו.

מטרת הפחד

מעובד על פי הרב שלמה הופמן, (תשע״ג). ״על הפחד ועל היחד״, עמודים 163–185.

פסקה א ראשית, צריך לדעת שפחד הוא תכונה טבעית הקיימת אצל כל אחד. האדם לא צריך להדחיק את תחושת הפחד ולחשוב שהפחד הוא בעיה. הגר״א מבאר כי כל תכונות האדם כמו אהבה, שנאה, רחמים, נקמה ופחד – כולן נצרכות לעבודת ה׳, ובידי האדם לבחור כיצד להשתמש בהן: לטוב או לרע.

פסקה ב באופן טבעי כל תינוק נולד עם תחושת פחד. במציאות יש המפחד יותר ויש המפחד פחות: יש המפחד ממחלות, אחר מפחד מחוסר ביטחון כלכלי, ויש מי שמפחד מהכול. הפחד נחשב להפרעה בשעה שהוא משתק את האדם וגורם למצב של חוסר פעילות בתחומים שונים.

פסקה ג המטרה שבגללה ברא הקדוש ברוך הוא את הפחד היא בשביל שהבריות ייראו ממנו, שכתוב: ״מה ה׳ אלוקיך שואל... כי אם ליראה את ה׳״ (דברים י, יב). בידי האדם לבחור אם יפחד משאר דברים שבני אדם רגילים לפחד מהם, כמו פגעי טבע, מחלות ואפילו בחינות, או שיכוון את הפחד לַמקום הנכון, כלומר ליראה מה׳, יראה שעליה נאמר: ״אשרי אדם מפחד תמיד״ (משלי כח, יד).

פסקה ד אדם שמפחד שמא ישכח את ההלכה ולא יקיים את ציווי ה׳, מתבטל אצלו הפחד הטבעי שבני אדם חשים. יראת ה׳ תמנע ממנו לעבור עבירות ותסייע לו להצליח בעבודת ה׳.

פסקה ה אך אם האדם אינו מפחד מה׳ יתברך, אז יבואו עליו פחדים אחרים שיעוררו אותו לכך: ״לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב״ (ברכות נט א). המטרה של הרעמים היא להזכיר לאדם לפחד מבוראו.

פסקה ו ידוע כי הפחד מזיק לניהול חיים תקינים, ואם כך, איך ניתן להבין את הפסוק: ״יראת ה׳ תוסיף ימים״ (משלי י, יז)? כיצד פחד מה׳ פועל בכיוון ההפוך ומאריך חיים? אלא שיש אנשים הטועים בהגדרה של יראת שמיים. אנשים רגילים לחשוב שיראת שמיים היא רק זהירות מהחטא ופחד ממנו. למעשה אין זה עיקר יראת השמיים, אלא יראת שמיים אמיתית היא חשיבה בכיוון החיובי: מה צריך לעשות וכיצד ניתן להתקדם בעבודת ה׳. לכן אם האדם מתמקד בכישלון וחש חרדה משתקת, מתקצרים ימיו בגלל הפחד. אבל אם הוא רוצה להתקדם בעבודת ה׳, והוא מחפש את התיקון לטָעוּת ומכוון את הפחד לכיוון חיובי של עשייה והתקדמות, הרי הוא מוסיף ימים.

פסקה ז יראת שמיים מרוממת את האדם ומביאה אותו להתגבר על היצר הרע, ובמקרה של חטא היא מובילה אותו לחפש דרכים כיצד לתקן את החטא. המאמץ להתגבר על היצר הרע ממלא את האדם סיפוק, שמחה וכוח להמשיך.

פסקה ח לאור הדברים, כשנרגיש פחד לא נעצור אותו, אלא נכוון אותו לחיזוק ביראת ה', בבחינת "וגילו ברעדה" (תהילים ב יא). כך נגיע להתקדמות בעבודתנו הרוחנית ולתחושת סיפוק.

הבנת הנקרא (25 נקודות)

שאלות

1. "האדם לא צריך להדחיק את תחושת הפחד." (פסקה א)
כתבו את הנימוק שמביא כותב הטקסט לטענה זו. (5 נקודות)

_____

2. "באופן טבעי כל תינוק נולד עם תחושת פחד." (פסקה ב) (5 נקודות)

א. **ציינו** כיצד ניתן לזהות פחד הנחשב להפרעה.

_____

ב. "בידי האדם לבחור... לכוון את הפחד למקום הנכון." (פסקה ג)
ציינו מהו המקום הנכון לפַחַד על פי דעת הכותב.

_____

3. בפסקה ב ובפסקה ג הכותב עוסק בשני סוגים שונים של פחד, האחד חיובי והשני שלילי. (5 נקודות)

א. **הקיפו** את המשפט שעל פי המאמר התוכן שלו נכון:

בפסקה ב' הכותב עוסק בפחד **חיובי** / **שלילי**, ואילו בפסקה ג הוא עוסק בפחד **חיובי** / **שלילי**.

ב. **כתבו** על פי המאמר שתי דוגמאות לפחד שלילי.

_____

4. ענו על פי פסקה ב ופסקה ד. (5 נקודות)

כתבו משפט המשווה בין התוצאות של הפחד השלילי בהתנהלות בחיי היומיום לבין התוצאות של הפחד החיובי באותה התנהלות.

_____

_____

5. מהי מסקנת הכותב במאמר? הקיפו את התשובה הנכונה ביותר (5 נקודות).

א. טוב שהאדם יפחד תמיד.
ב. פחד נועד כדי לכוון אותו ליראה מה' ולחיפוש דרכים להתקדמות רוחנית.
ג. בידי האדם הבחירה כיצד להשתמש בפחד.
ד. בידי האדם הבחירה האם לפחד.

הבעה (25 נקודות)

ענו על שאלה 6

6. לפניכם שתי טענות. כתבו מאמר טיעון על אחת הטענות א או ב.

כתבו בהיקף של כ 150– 200 מילים.

א. **"האמנתי כי אדבר"** – דיבורי אמונה מחזקים את האדם בכל מצב לאורך חייו. הביעו דעתכם על הטענה. התייחסו בכתיבתכם למצבי שמחה ולמצבי קושי ובססו את דבריכם בעזרת דוגמאות מן החיים. (בכתיבתכם תוכלו להסתמך על הטקסט כרצונכם.)

או

ב. **יש הטוענים כי טוב לחזור לשגרה, ויש הטוענים כי דווקא היציאה מן השגרה היא דבר טוב.**

הביעו את דעתכם על הטענה המודגשת, נמקו ובססו את דבריכם בעזרת דוגמאות מחייכם.

שימו לב: כתבו את החיבור בעמוד הבא.

(לכתיבת טיוטה תוכלו להיעזר בעמוד זה ובעמודים שבסוף השאלון).

טיוטה

החיבור

תחביר ומערכת הצורות (50 נקודות)

בפרק זה עליכם לענות על <u>שלוש שאלות</u>:

ענו על שאלה 7 (<u>חובה</u>) (20 נקודות) ועל <u>שתיים</u> מן השאלות 8–10 (30 נקודות).

<u>שאלה 7</u>

א. במשפט שלפניכם סדר המילים מבולבל. סדרו את המילים מחדש וכתבו משפט תקין והגיוני:

שחי / אדם / של / אמונה / חושש/ חיים / אינו / מהעתיד. (8 נקודות)

אדם _____

ב. השלימו את המילים החסרות בקטע. בחרו אותן מן הרשימה שלפניכם: (4 נקודות)

אם, כמו ש, כדי, או, אף על פי ש,

פעמים רבות ילדים מרגישים פחד מאנשים לא מוכרים _____ ממקומות חדשים.

_____ אתם צריכים לצאת לאירוע, כדאי לכם להכין מראש את הילד למציאות החדשה

_____ להקל עליו, _____ אי הנעימות במפגש עם מצבים חדשים תורם לו רבות.

ג. לפניכם קטע. הקיפו את הצורה המתאימה ביותר מבין המילים המודגשות. (5 נקודות)

ר׳ עקיבא יצא לדרך ולקח אתו תרנגול, חמור ונר. בשעת **עֶרֶב/ הָעֶרֶב** הגיע לעיר אך הגויים לא רצו להכניסו לביתם. לכן יצא מן העיר כדי ללון בשדה **הַפְּתוּח/ הַפְּתוּחָה**, שם למד לאור הנר. לאחר **פֶּרֶק זְמַן / פֶּרֶק הַזְּמַן** קצר נשבה רוח **חֲזָקִים / חֲזָקָה** וכיבתה את הנר, באה חתולה וטרפה את התרנגול, לבסוף הגיע אריה **וְטָרַף / וְטָרְפָה** את החמור. ר׳ עקיבא נשאר לבדו אך התחזק באמונתו ואמר: ״כל מה שעושה ה׳ הכול לטובה״.

ד. לפניכם פתיחה של משפט:

למרות הקושי להרגיע אדם בשעת מצוקה –

הקיפו את ההשלמה המתאימה ביותר למשפט. (3 נקודות)

- לעיתים צריך להלחיץ אותו יותר כדי שיירגע.
- לעיתים צריך לשכנע אותו להירגע לבד.
- לעיתים כדאי להרדים אותו ואז לא יהיה במצוקה.
- לעיתים צריך לעודד אותו לבחור בפעילות מרגיעה.

ענו על <u>שתיים</u> מן השאלות 8–10. (15 נקודות לכל שאלה)

<u>שאלה 8</u>

א. לפניכם חמישה סעיפים א–ה. בכל סעיף השלימו את <u>הפועל החסר</u> על פי ה<u>שורש</u> של הפועל המודגש. (5 נקודות)

(1) כאשר אתה נפגש במצב שלא **תִּכְנַנְתָּ**, תרגיל את עצמך לחשוב שיש בורא לעולם ש _____ כל מה שקורה לך.

(2) אם היצר הרע **מִשְׁתַּמֵּשׁ** בדמיון כדי להחליש אותנו, גם אנחנו _____ בדמיון כדי להשתלט עליו בעזרת חשיבה חיובית.

(3) הקדוש ברוך הוא **דָּאַג** לעם ישראל ונתן להם מן במדבר, לכן היהודים במדבר לא _____ לפרנסתם.

(4) החרדה **גּוֹרֶמֶת** לאדם להימנע מלפעול, כתוצאה מכך _____ קשיים נוספים מלבד החרדה.

(5) בשעה שאתם **מַרְגִּישִׁים** פחד, תתחזקו באמונה כדי ש _____ שלווה.

ב. לפניכם שתי רשימות של מילים. (4 נקודות)

(1) ברשימה שלפניכם הקיפו מילה שצורת **הרבים** שלה מסתיימת **ב־ ות.**

פּוּתְחָן שֻׁלְחָן מִבְחָן תּוֹתְחָן

(2) ברשימה שלפניכם הקיפו מילה שצורת **הרבים** שלה מסתיימת **ב־ ים.**

אֲגֻדָּה כּוֹס שִׁלְטוֹן אִרְגּוּן

ג. השלם מן הרשימה הנתונה את מילות היחס החסרות במשפטים (1)-(3). (6 נקודות)

על ב... לפני ש... ל...

(1) האמונה והביטחון בה׳ משפיעים רבות _____ חיי האדם.

(2) ארגוני חסד רבים מסייעים _____ משפחות נזקקות ונותנים להם סלי מזון.

(3) כדאי לאדם לחזק את עצמו _____ מגיע זמן של משבר.

שאלה 9

א. לפניכם חמישה סעיפים א–ה. בכל סעיף השלימו את שם הפועל החסר, על פי השורש של המילה המודגשת (10 נקודות).

(1) עם ישראל **נִשְׁעָן** לאורך כל שנות הגלות על ה׳ יתברך, כי אין לנו על מי _____ אלא על אבינו שבשמיים.

(2) בתקופות שונות **קִדְּשׁוּ** יהודים שם שמיים בסתר, והיום זוכים רבים מעם ישראל _____ את שם ה׳ בגלוי.

(3) הקדוש ברוך הוא **קוֹבֵעַ** פרנסתו של אדם, והאדם צריך _____ זמן ללימוד תורה.

(4) ה׳ עוזר לאדם **הַמַּאֲמִין** בו, לכן כדאי להתחזק ו _____ בו באמת.

(5) בשעה שעם ישראל **מְאֻחָדִים** הם מנצחים במלחמה, לכן ראוי לכל עם ישראל _____.

ב. לפניכם שני משפטים (5 נקודות).

- אחר שעשה האדם השתדלות נכונה לְ**פַרְנָסָתוֹ**, יאמין שהתוצאה באה מאת בוראו המשגיח ודואג **לַטּוֹבָה שֶׁלּוֹ**.
- השמחים **בְּחֶלְקָם** זוכים לחיים רגועים ושלווים.

(1) כתבו את המילה **פַּרְנָסָתוֹ** בשתי מילים _____ _____(1 נקודה)

(2) כתבו את המילה **בְּחֶלְקָם** בשתי מילים _____ _____ (2 נקודות)

(3) כתבו את המילים **לַטּוֹבָה שֶׁלּוֹ** במילה אחת _____ (2 נקודות)

שאלה 10

א. לפניכם המלצות כיצד ראוי להתכונן לבחינה.
בשלוש מן ההוראות חסרה מילת היחס **אֶת**. הקיפו רק את מספרי המשפטים, שמילת היחס **אֶת** חסרה בהם. (10 נקודות)

(1) בדקו שאתם יודעים מהו החומר הדרוש לבחינה.

(2) סדרו כל החומר בקלסר; הררי דפים יוצרים חוסר סדר ומקשים על הזיכרון.

(3) דאגו לסביבה שקטה, הרחיקו חפצים המפריעים לריכוז.

(4) התחילו ללמוד כמה ימים לפני הבחינה, ותרגלו התרגילים שניתנו בכיתה.

(5) ערב לפני הבחינה לכו לישון מוקדם, וכך תפחיתו החרדה לפני הבחינה.

ב. לפניכם שלושה משפטים, ובכל אחד מהם אפשרויות מודגשות להשלמת המשפט.

הקיפו את האפשרות המתאימה בכל אחד מהם. (5 נקודות)

(1) ניצולי שואה רבים סיפרו על ניסים גלויים **שֶׁרָאוּ / שֶׁהֵרְאוּ** במלחמה. (1 נקודה)

(2) לאחר שהסתיימה המלחמה **הִתְכַּתְּבוּ / נִכְתְּבוּ** סיפורים רבים של גבורה. (2 נקודות)

(3) לפני שאתלונן **אַזְכִּיר / יַזְכִּיר** לעצמי לחפש את הטוב שבמצב. (2 נקודות)

בהצלחה!

טיוטה